

KASB-HUNAR TEXNIKUMLARIDA HAMKORLIK DASTURLARINI YARATISH VA JORIY ETISH MEXANIZMLARI

**Sergeli Abu Ali ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi Ishlab chiqarish ta'limi
bo'yicha direktor o'rinbosari Hamshiralik ishi kafedrası Bosh o'qituvchisi Xaltursunova
Xalida Muxamataliyevna**
xolidaxoltursunova@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu maqolada kasb-hunar texnikumlarida ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirish hamda mehnat bozori talablariga mos mutaxassis tayyorlashda hamkorlik dasturlarining o'rni va ahamiyati yoritilgan. Ta'lim muassasalari, ishlab chiqarish korxonalar va ijtimoiy hamkor tashkilotlar o'rtasidagi integratsiyalashgan hamkorlik modellari tahlil qilindi. Tadqiqot jarayonida kuzatish, so'rovnoma, tahlil va taqqoslash metodlaridan foydalanildi. Hamkorlik dasturlarini joriy etish o'quvchilarning amaliy ko'nikmalarini mustahkamlash, bandlik darajasini oshirish va ta'lim samaradorligini yaxshilashga xizmat qilishi asoslab berildi.

Kalit so'zlar

kasb-hunar ta'limi, hamkorlik dasturi, dual ta'lim, kompetensiya, amaliyot, ishlab chiqarish integratsiyasi, professional tayyorgarlik, mehnat bozori.

KIRISH

Bugungi globallashuv sharoitida iqtisodiyotning jadal rivojlanishi yuqori malakali, raqobatbardosh mutaxassislarni tayyorlashni talab etmoqda. Shu sababli kasb-hunar texnikumlarida an'anaviy nazariy ta'lim bilan bir qatorda amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlarni joriy etish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasida professional ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, ishlab chiqarish bilan integratsiyani kuchaytirish hamda dual ta'limni joriy etish bo'yicha bir qator normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilingan. Bu esa ta'lim muassasalari va ish beruvchilar o'rtasida samarali hamkorlik dasturlarini yaratishni taqozo etadi.

Hamkorlik dasturlari o'quvchilarning real ishlab chiqarish muhitida tajriba orttirishiga, kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishga hamda bitiruvchilarning bandligini ta'minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan usullar

Tadqiqot jarayonida quyidagi ilmiy metodlardan foydalanildi:

- pedagogik kuzatish;
- so'rovnoma va suhbat;
- statistik tahlil;
- taqqoslash metodi;
- me'yoriy hujjatlar tahlili.

Shuningdek, kasb-hunar texnikumlari, korxonalar va ish beruvchilar o'rtasidagi mavjud hamkorlik tajribalari o'rganildi.

Asosiy qism (natijalar va muhokama)

Hamkorlik dasturi — bu ta'lim muassasasi va ishlab chiqarish korxonasi o'rtasida o'quv jarayonini amaliyot bilan uyg'unlashtirishga qaratilgan tashkiliy-huquqiy hamkorlik shaklidir. U quyidagi yo'nalishlarni o'z ichiga oladi:

- o'quv-amaliy mashg'ulotlarni korxonalarda tashkil etish;
- dual ta'lim elementlarini joriy qilish;
- mutaxassislarni dars jarayoniga jalb qilish;
- bitiruvchilarni ish bilan ta'minlash;
- o'quv dasturlarini ish beruvchilar talabi asosida yangilash.

Hamkorlikning asosiy modellari

1. Dual ta'lim modeli – nazariya texnikumda, amaliyot korxonada.
2. Klaster modeli – bir nechta korxonalar va ta'lim muassasasining integratsiyasi.
3. Mentorlik modeli – har bir o'quvchiga ishlab chiqarish ustasi biriktiriladi.
4. Buyurtmachi-kadr modeli – korxonalar o'z ehtiyoji uchun mutaxassis tayyorlaydi.

Afzalliklari

- o'quvchilarda real mehnat ko'nikmasi shakllanadi;
- bitiruvchilarning ishga joylashish darajasi oshadi;
- ta'lim mazmuni zamonaviylashadi;
- korxonalarda malakali kadrlar yetishmovchiligi kamayadi.

Muammolar

- moddiy-texnik bazaning yetarli emasligi;
- hamkor korxonalar sonining kamligi;
- mentorlar tayyorlash tizimining sustligi;
- o'quv dasturlarining tez yangilanmasligi.

Takliflar

- korxonalar bilan uzoq muddatli shartnomalar tuzish;
- o'qituvchilarni ishlab chiqarish amaliyotiga yuborish;
- grant va investitsiyalarni jalb qilish;
- elektron monitoring tizimini joriy etish.

Xulosa

Kasb-hunar texnikumlarida hamkorlik dasturlarini yaratish professional ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omili hisoblanadi. Ta'lim va ishlab chiqarish integratsiyasi natijasida o'quvchilarda kasbiy kompetensiyalar shakllanadi, ularning mehnat bozorida raqobatbardoshligi ortadi. Shuning uchun hamkorlik dasturlarini tizimli ravishda rivojlantirish va amaliyotga keng joriy etish bugungi kunning dolzarb vazifasidir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining professional ta'lim tizimini rivojlantirishga oid farmon va qarorlari.
3. Muslimov N.A. – Kasbiy ta'lim pedagogikasi. Toshkent, 2022.
4. Xodjayev B.X. – Pedagogik texnologiyalar. Toshkent, 2021.
5. OECD. Work-based learning and vocational education. 2020.
6. UNESCO. Technical and Vocational Education and Training development strategy. 2019.